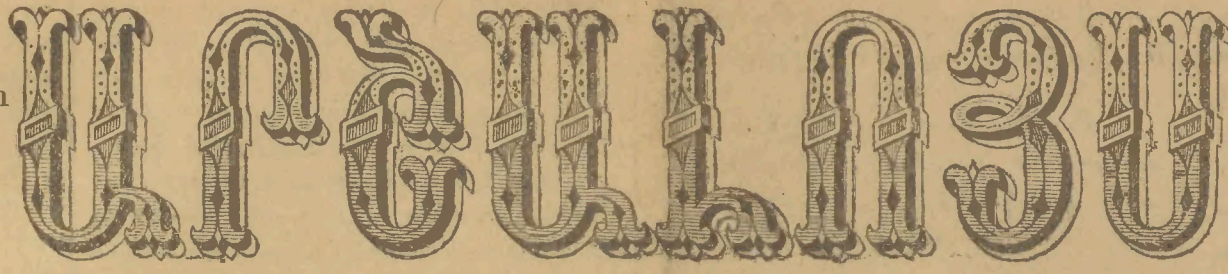

Հ Ա Ս Ց Է

Rédaction du Journal arménien
ARCHALOUYCE
(EGYPTE) LE CAIRE

ՊԱՅՄԱՆՔ

ԵՎԻՊՑՈՍ
Տարեկան դրոշմ 30
ԱՐՏԱՍԱՀԱՆ
Տարեկան գրանգ 10

Բաժանարար ՅԱԵԼՈՒՄՑԵՐՈՒ փոխարէն
վճարումէ գերծ պիտի ըլլան.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ա Ն Կ Ա Ի Հ Ա Յ Ա Թ Ե Ր Թ

Թի՛ ԱՐՇԱՆՈՍՄԻ՛ եւ թի՛ ՏՊԱՐԱՆԻՆ՛
վերաբերեալ նիւթական խնդրոց համար
պիտի կ զիտել նոյնպէս արեւմտեան հասցեով
ընդհանուր Վասակարարին, որ կ՛

ՓԵՏՈՐԿ ՓՈՒՍՊՁԵԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՍԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔԵԱՐԹԻ ՕՐԵՐԸ

Յօդուածագիրները ռուսացի պատասխանաւ
սու են իրենց գրածներու

ՀԱՏԸ 20 ՓԱՒԱ ՈՂԸ

ԹՈՒՐԲԻԱՅԻ
ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար . նախորդ թիւի եւ վերջ)

Հայ ազգը յրեւոյս հինգ հարիւր
տարիներէ մինչեւ յայսօր կորստեան վը-
տանդին էր ենթարկուած, քանի որ սըլ-
քոված, ձկնած էր երկու անգ ընդհանուր
միջուկներէ զարջարպարներէ անկ-
սակայն այսօր, այսօր եթէ ոչ ամէն
բան, - շատ բան փոխուց :

Այսօր հայերը ամենուրեք սահմա-
նադրական երկիրներում են ապրում եւ
նրանց հայրենի՝ երկիրը երեք հարուան
սահմանադրական պետութեանց գոյնս-
նի հովանու տակ է գտնուում : Այսօր՝
կորստեան անմիջական վտանգ այլեւս չէ
սպառնում արտաքուստ : Կեանք է ի ներ-
քուստ : Թէ ի՞նչպէս պէտք է անօրինել
այդ ներքին կեանքը - ահա պատմական
մեծ խնդիրը :

Ես երկար տարիներ ապրելով աշ-
խարհիս երեսին եւ չլիւիւղ մերայնոց
հետ, ցառք արտի սեռում եմ, որ
մեր ազգը ցեղային անհատական գոյու-
թեան շատ էլ անսովի կուսաններ չէ
պարունակում իր մէջ . . .

Բայց պատմութեան անիւր շատ
քմահաճ է եւ ազգերի ճակատագրերը ո-
րոշող բարձունքին են միայն յայտնի
նրա անիւր պտոյտները . . .

Թիւրքահայերի քաղաքական դիրքի
փոփոխութեան հանդէպ, այսօր ազգա-
յին միակ քաղաքականութիւնը պէտք է
լինի ընդհանուր պետական սահմանադ-
րութեան ընդգրկումը եւ միեւնոյն ժա-
մանակ ազգային սահմանադրութեան
անխախտ պահպանումը եւ վերաքննու-
թիւնը, նոյնիսկ այժմ՝ ընդհանուր
մտքով :

Մինչեւ այսօր՝ Հայաստանը կամ
հայոց հարցը (Թիւրքիայում, ի հարկէ)
եւրոպական քաղաքականութեան խորթ
զուակն էր, իսկ մակեդոնիան՝ հարազատ
կամ փայտայլած զուակը : Մինչդեռ այ-
սօր, երբ Թիւրքիայի ազգութիւնները
բազմի դեպ եւրոպական դիւլոմատիա-
յի ձեռքից անցաւ սահմանադրական
թիւրքիայի ձեռքը, այսօր՝ հայերը պէտք
է իրանք իրանց դնեն Մակեդոնիայի
հետ միեւնոյն աստիճանի բարձրութեան
վրա :

Բայց հարց է ծագում . ի՞նչ զէն-
քով պէտք է պահանջեն հայերը իրանց
համար իրաւունք : Մեր պատասխանն
է-ընդհանրացողութեամբ եւ խոհեմու-
թեամբ, զէնքերը պատահանների մէջ
պէտք է պահպանեն հետադարձ իրաւունք
եւ զործ զրկեն միայն գիշատիչ գազան-
ների զէնք, երբ, եթէ Աստուած մի
բացէ, « առք զարամը իւրանց » եւ
ընդհանուր տուր ու զբողի մէջ « շուքը
սիրով չը ճանաչի » : Աւա՛ղ, այդպիսի

օրեր չեն յայտարարուած ձեռագիրներ
ես չե՛ն սրուի :

որեր չեն յայտարարուած ձեռագիրներ
պատուներ քաղցր սահմանադրութեան եւ
որպէս միջոց ազգերի ինքնորոշման եւ
քաղաքական ու գաղափարային սկզբ-
բունքների մաքրումն : Եւ այդ ազգայն
կը լինի ոչ այն պատճառով, որ Ռուսաս-
տանում կամ պարսկաստանում այդպէս
եղաւ, այլ բոլորովին այլ պատճառնե-
րով եւ այն՝ չափազանց բարդ, բաւական
է յիշել, որ Թիւրքիան երկրաշնչի բու-
լոր պետութիւնների մէջ մի օտարոտի
երեւոյթ է կազմում : Երեւակայնցէք՝ ան-
կախ պետութիւն, որը ամէն մի քայլափո-
խում կ'ախտւում է ունեցել եւրոպական մեծ
պետութիւններից . ուստի այդ երկրում
բազմապիսի երկրում բաւական չէ, որ ցե-
ղերի դարձուր տարրեր չահեր են եղել,
սարքեր՝ տիրապետող պետութեան շահե-
րից, այլ են նրանք, այդ շահերը օրինակա-
նացած են եղել թէ՛ ներքին իշխանութեան
կողմից եւ թէ՛ անդամ արաքսի պետու-
թիւնների՝ եւրոպական « զանազան-
ութեան » կողմից : Ուրեմն մի կողմից
իշխող տարրերի եւ նրա բնիկ վարչու-
թեան շահերը, միւս կողմից Թիւրքիա-
յին հպատակ ցեղերի ազգայնական շա-
հերը եւ երրորդ կողմից մեծ պետութիւն-
ների միանգամայն ետական շահերը շըլ-
վում եւ խճճուում յաջորդաբար աւելի
եւս պէտք է չլիւիւն եւ այն՝ մոռնաբար,
քանի կը զարգանայ սահմանադրական
գրտման, որը այնքան հովեւրաբար
սկսվեց :

Սահմանադրութեան հրատարակումն
ի լուր աշխարհի մեղի մի բան ակնհե-
ցոյց տուց « երիտասարդ-թիւրքերի »
հոյակապ կազմակերպւած լինելը,
կարգապահութիւնը, սպեցիֆիկ հայրե-
նասիրութիւնը, եւ որ զլիսուորն է,
խելագի տակտիկան եւ անընչասիրու-
թիւնն ու անխտասիրութիւնը :

զափնիքը կտրել էին Պոլսոյ առիւծա-
սիրտ էֆենդիների ջուրը . . . Բոնակալու-
թեան ձեռքի զարբերով տանջված եւ
պատիւ աղաղակող սարուկներս, ազա-
տութեան առաջին իսկ րօպէին, ձեռ-
նամուխ են լինում բռնաբարելու պատ-
րիարքի մարդկային պատիւը : Պարոններ
կեր սմենածանր ռճարգործին տանում
են կատափնաստղին մահացնելու, - նը-
բան չեմ հայտնում եւ ոչ բոռուցքներ
իջեցում զլիւնի : Եթէ զուք հայ էք, խը-
նայնցէք մեզ, մենք էլ հայ ենք, ձեր
եղբայրներն ենք, մի՛ք փանջի մեր
խղճմանքը նմանօրինակ ստոր բարբա-
րութիւններով . . .

Բայց շարունակելը մեր ընդհա-
ված խօսքը : Սահմանադրութեան հրա-
տարակման հանդէպ-Ռուսիան դիմումն
արեց արքունիքներին՝ զարդեցնել մեծ
պետութիւնների միջամտութիւնը Թիւր-
քիայի քաղաքական գործերի : միւս
պետութիւնները համակերպվեցին Ռու-
սիայի շրջաբերականին : Գիտէ՞ք ինչ-
կան բաներ, որոնց զէմ խօսելը ընդուն-
ված չէ : Վկաների ներկայութեամբ ոչ
ոք առանց զանակի ձմրուկ չի աւտի, -
բայց երբ նա միայնակ է, մեծ փոք-
րակով եղաւ կը գնայ առանց զանակի
էլ . նա փառաբարպէս կը կրծի ձմե-
րուկը : Այսպէս էլ Թիւրքիայի սահմա-
նադրութիւնը, ո՛ր մեծ պետութիւնը
կը վտանանայ չուրախանալ եւ համա-
կրուցութեամբ չը խօսել սահմանադրու-
թեան մասին եւ ասել թէ նա վատ է,
լաւ էր սուլթանի միահեծանութիւնը,
բայց հաւատացէք, որ դա առերես է,
առերեւոյթ է, իսկապէս մեծ տէրու-
թիւնները շատ զարգողիւ են, որ այդպէս
պէս եղաւ եւ առ ժամանակ չազ պատար
խուսափեց իրանց ազան բերանից : Բայց
ոչինչ . . . պետութիւնների ճակատագրի-
րը եւ օրերով չեն վճռուում, - տաս-
նակ տարիներով, զարբերով են վճռ-
վում : Եւ եւրոպական մեծ պետութիւն-
ները երբէք չեն հրաժարվի Թիւրքիա-
կան հարցից որը, յայտնի է « Արեւելեան
հարց » անուամբ :

Մինչ այս՝ մինչ այն, հայերիս մուտ է
օգտվել ազատութեան ժամերից, ոչ թէ
պատրիարքին այսպանել, այլ սենդային
փութկոտութեամբ կուտուրական հաս-
տատութիւններ հիմնել եւ առհասարակ
քաղաքակրթական մտափոխութիւն, եղա-
նակների հետամուտ լինել :

Ուսումն, ուսումն, ուսումն եւ
կրթութիւն ազգային ոգով :

(ՄՇՍԿ) Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԳԵԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ
Գաւառներու համար Գործա-
կալներու պէտք կայ դիմել Թիւրքիա
Խմբագրութեան հասցէին :

Հ. Բ. Ը. Միտթիտի

- 1. - Կազմարիւն. 2. Կազմական գոր-
ծեր. 3. - Նպասակ. 4. - Արդիւնք. 5. - Ա.
Բ. Տեղեկագիրներ. 6. - Հախտակորդներ.
7. - Բնկերութեան անցեալը. 8. - Ներկան,
9. - Ապագան 10. - Հ. Բ. Ը. Միտթիտի
ընդհանուր գծերով. 11. - Կանոնագիր :

ԱՐԿԻՒՆԻ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳԱՒԱՆՆԵՐԸ
ՂԻՎՈՒԱԾ ՆՊԱՏՆԵՐԸ

Սնեցալ թուով եղբայրներով
Հ. Բ. Ը. Միտթիտեան երկամեայ մը-
տից համադրումարը, ըսի թէ՛ 10
հազարէ աւելի սուլույ խառն հա-
սոյթ մը ձեռք բերուած էր :

Յայտնի է որ՝ այս կարգի կա-
րեւոր հաստատութիւն մը՝ կարեւոր
ալ ծախքերու պէտքը կունենայ .
ս՛ է է դործի մէջ՝ նախնական ծախ-
քերէ խուսափողը լիակատար յա-
ջողութիւն մը չի կրնար ձեռք բե-
րել, քանի որ այդ նիւթական մի-
ջոցները չեն պակսի մանաւանդ :

Այսպէս ուրեմն՝ Հ. Բ. Ը. Մի-
տթիտեան ալ՝ հակառակ որ ինչայո-
ղութեան սկզբունքը օրդեղորած է
եւ իբր այն վարուած իր բոլոր ծախ-
քերուն մէջ, բայց զարձեւալ բա-
ւական կըլլի գումար մը կը ներ-
կայանեն եկած ծախքերը :

Ո՛ր է է ընկերութիւն իր նախա-
քայլերուն մէջ արտակարգ ծախ-
քեր կունենայ արդէն . ասոր համար
վարչութեան անդամներուն եւ ո՛չ
մին կրնանք մեղադրել, մանաւանդ
որ վարչները դերքի, կարողու-
թեան եւ գրամի տէր շա՛տ բանաւոր
եւ սովորական պիտի համարենին
կարգ մը վճարումներ, զորս մենք՝
զբամ ծախսելու տեղը ո՛չ այնչափ
որոշել զիտողներս, անընական կը
նկատենք. պզտիկ մտքի տէր եւ ժլա-
տութիւնը նախընտրող մարդոց գործ
է ծախքերու քիչին ու շատին հա-
մար մտածելը . այդպիսի ծախքեր
Ընկերութեան մը յառաջդիմութեանը
կը նպաստեն եւ անոր յարատու-
թիւնը կ'ապահովեն :

Ընկերութեան յառաջդիմութիւնը
կասեցնել ցանկացողներէ ոմանք,
ասկէ առաջ՝ տարածա յնելու ճիգ մը
կ'ընէին ի մէջ այլոց թէ՛ Հ. Բ. Ը. :

Միութեան Ատենադպր Տօքթ. Ն. Տաղաւարեան 20 ոսկի ամսական կ'ըստանայ և այս տարածաշրջանում վերայ յենլով չարաչար կերպով կը քննադատէին ընկերութեան վարչապետին կազմը ներկայացնող անձերը: Ես հաւատով ազդուրներէ հաստատած եմ որ՝ Տօքթ. Ն. Տաղաւարեան-որուն հետ կրնամ ինչ ինչ կէտերու մէջ անհամաձայն գտնուիլ և նոյն իսկ վշտացած ալ ըլլալ - անձնութեանը կը կատարէ իր ծանր պաշտօնը, և մինչև ցարդ ո՛ր և է գումար ստացած չէ ընկերութեանէն և ստանալու վրայ ալ չ'մտածեր . . . :

Իսկ իմ անձնական կարծիքս այն է որ՝ նոյն իսկ անոր կատարած աշխատութեանց փոխարէն անգամ պէտք է վճարել: Անձնութեանը թիւնն ալ երբ չափաւոր սահմանի մէջ չ'կատարուիր, անխառնութիւն և զրկանք ըսել է: Արդարեւ կարելի է սպասել մէկէ մը որ իր աշխատութեանէն մաս մը զոհէ, բայց ամբողջովին զոհել՝ իրաւունքի ուսմաններէն դուրս բան մ'է:

Այսպիսի միայն խօսելով Հ. Բ. Ը. Միութեան ծախքերուն մասին, առանց չափազանց պահանջկոտ ըլլալու, քննելով թէ՛ ինչ չափով օգնել կրցած է ընկերութիւնը Հայաստանի բազմակարգ և խեղճ ու թշուառացեալ ժողովուրդին, որոնք արցունքի և հառաչներու մէջ կը քաշքեն իրենց դուրսը աւաղ. . . :

Հ. Բ. Ը. Միութիւնը Առաջին տարեշրջանի մէջ զանազան թրուակներով մինչև 1907 Մայիս 1, այլ և այլ դաւաններու նպաստ զըրկած է 590 եղբայր. ոսկի: Գումար մը՝ որ բնականաբար ամենքս ալ անբաւական պիտի գտնենք ահագին և ծովացեալ կարօտութեանց բաղդատմամբ: Բայց կ'արժէ որ ի նկատի ունենանք թէ՛ եթէ այս ընկերութիւնը չ'կազմուէր, այդչափ օգնութիւն մ'ալ կարելի չ'պիտի ըլլար հասցնել:

Երկրորդ տարին՝ այսինքն մինչև 908 Մայիս 1, նպաստ զըրկուած է 1250 ոսկի եղբայր. և եթէ մինչև ներկայ թուականը զըրկուածներն ալ հաշիւի առնենք, այն աստի պիտի տեսնենք որ 3000 ոսկի կը մտանայ առաքումները, և ընկերութեան գանձուն մէջ պատրաստ կը մնայ 7755 ոսկի, որ սղարմադ լուխ անուշով կը ճանչցուի և մինչև կանոնադրի վրայ ըլլալէ փոփոխութիւնները անձնորոշմանի է:

Նպատակաւ գաւառները եղած են. Բաղէշ, Զէյթուն, Տիւրքի, Մերաստիա, Մուշ, Սղերդ, Վան, Հաճըն, Տիգրանակերտ, Արարկեր, Խարբերդ, Բալու և այլն:

Յանկանք և միասին աշխատակցինք որ ընկերութիւնը աւելի զարգանայ ու զօրանայ և աւելի առատ նպաստներ հասցնէ թշուառ կարօտեալներուն, և միևնոյն ժամանակ յաշիւի վրայ հանել իր խոշոր ծրագիրները, որոնք նոյնպէս Հայաստանը զօրացնելու և բարեզարդելու և «գրախոսակցի» մը վերածելու աղին և անուշահոտ բոյլ մը ունին իրենց մէջ:

ԿենՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ամենապատու Տ. Տ. Մատթէոս Ս. Արքեպիսկոպոսի Իշխրելեան Ե:

Բարձրաշնորհ Տ. Եղիշէ Ս. Ե. պիսկոպոսի Գուրեան, իրենց Լուստաբայ պատկերներով:

Սիրոն Գաւառագետ Սոյն տետրէն ունենանալու համար պէտք է գրիմել Տ. Օ. Խնտամեանի, Պուրազ Հայոց վարժարանը:

Գին երկու Գահեկ. ուղ

Թ. Ղ. Թ. Ա. Կ. Յ. Ո. Ի. Թ. Ի. Ե. Ն. Ե. Բ

ԱՆՈՆՔ ԿՈՒՆԱՆ ՈՒՐԻՅՆԵՐ ԿԸ ԽՆԴԱՆ

« Եւ որ, ուղ Աստուած, բոլոր կուտս ու այս անձն թանկը կուտար ինձ . . . »

Հայրենիքէն հասած նամակներ, և արտասահմանի թերթերուն զրկուած բողոքագրեր չեն դադարի միշտ միևնոյն համերգը կրկնելէ. . .

—Հայկական կոտորածի թուականն է ի վեր, Բաղէշի հայ բնիկներն, իրենց ազգադաւ, վասակ, վաշխառու և արիւնքով գործունէութեամբ հանրածանօթ են կոչմանուկեան Յովակիմ և Կարապետ, Բնաբնիկ Գեորգի և Մուրաթ, Փանոսեան մոխտար Գուրիէլ, Կակոսեան Սաշիկ, Բաղդոսեան Մարտիրոս, Ազալան Պաղգալեան —(Սատուր 95 ի կոտորածի միակ սարքող և այդ առիթով երրորդ կարգի մէջ թափեալ աստիճան ստացող) և Յոսիփ Անթոնեան:

Ահա այդ դաւաճանները ասորիներու շարքի սակ թափել տուին Սերովր-Աղբիւրներու, Սիմոններու, Նուրի-Չաններու, Նասոններու, Շաքոններու, Մամբուներու (խմբակաւորներ) և անոնց քաջարի ընկերներու արիւնը, և պատճառ եղան հարիւրաւոր որբ և այրիներու օրոտորեակ մահուան: Ահա ասորի էին, դաւաճանութեան սուրբ ձեռքերին, զանազան հարստահարութիւններ, ի գործ դնելով տարիներէ ի վեր քնել տուին Բաղէշէն տասնակ հազարներով հայեր, որոնք այսօր պանդխտութեան գոռոտ թիւներուն մէջ կը հեծնեն:

Ու այսօր, Արտասահմանի թերթերը տակաւին կը բողոքեն և հայրենիքի նամակները դեռ կը տեղեկագրեն թէ սոյն դաւաճանները՝ հակասահմանադրական ցոյցերու մէջ, թուրք յետադիմականներէն երեւելի ոճբողորմ Միւսթիֆի դատէ Սատուրեանի, (նուֆուս նազըրի) հաճի Նէճմէտտինի (տեղւոյն վարչ. ժող. անդամ) և Եուսուֆ բաշայի (Զէյթանի աշխարհի ներկայացուցիչ) ու նմանեաց հետ համախորհուրդ՝ նկատելով որ սահմանադրութիւնը արգար վրէժնորդը պիտի ըլլայ հրաշէկ շարժումով Չախշախելու իրենց կողորդիտի արիւնիքը կ'ափը, զրգած են համակերպող թուրք խոմա-նը - որ հովի փշած կողմը վազել գիտէ և որ ամեն պատահականութեան մէջ միշտ աւար կ'ակնկալէ - յարձակելու սահմանադրականներուն վրայ:

Սոյն օրինակ ցաւալի դէպքեր, որոնք մէկէ աւելի անգամներ նկարագրուած տեսանք թէ՛ արտասահմանի և թէ՛ Տահկահայ թերթերու մէջ, անու սարսափի մատնած են տեղւոյն խեղճ հայերը որոնք օրերով փակուած մնացեր են իրենց տուններուն մէջ անօթի, ծարաւ, և հաւանական ջարդերու սրբութիւնը ուրուականի առջև զոգահար:

Միւսթիֆի դատէներ, հաճի Նէճմէտտիններ և Եուսուֆեաններ Բաղէշի ամենաազգեցիկ տէրեպէյութիւնները կը կազմեն, իրենց գործակից ունին հարիւրաւոր խումը քերա աշխարհներ ի գամ, նաև Խիզանի հոջակաւոր շէյխ Տէլալեատինի (մեռած) սրգին շէյխ Սաիւ Սիլի, որի հետ ինչ ինչ նկատումներով խնամութիւն և սամրացնելու համար: Եւ արդարեւ այսօր Բաղէշի կուսակալութեան զէկը տանց ձեռքը կը գտնուի, կուսակալ, միւսթիսարքի, գոյմազամ, սպառնէութիւն և ժողովուրդ ասանց ձեռք խաղաղիք են. միշտ կամակատար, միշտ համակերպող. . .

Մեր սինդրոր աղա հայեր, 25-30 տարուան երկար շրջանի մէջ Ազգային գործերու զեկը իրենց ձեռք առնելով՝ հետզհետէ զրաւել տուին միւսթիֆի գաւառներուն և Նէճմէտտիններուն՝ կիւզէլէրի, Չուխուրի, Ռահվայի և շրջակայ արուարձաններու ընդարձակ հովիտներու հայաբնակ հարիւրաւոր կըստի գիւղերը, Սատուրի 95 թուականի կոտորածը սարքիցին իրբու հայ-Վր-ֆեքթիցներ և իրենց ստորագրութիւններով հաստատուած մագլարակներ պատրաստելով հերքեցին արիւնհեղութիւնները, իրենց պաշտպան վերոյիշիալ արիւնհարուներու իւնկայեցողով պարծենալով՝ զանազան ստրկարար միջոցներու տակ կողորդեցին հայը, քրչեցին զայն երկրէ երկիր, աչքի զարնող երիտասարդներ մատնելով՝ սպաննեցին զանոնք աքսորուցի շրջաններու տակ և բանտարու աղանդութեանց մէջ, թալլեցին հայու շէն օջախը, քայքայեցին եկեղեցեաց, վանքերէնց և գաղթականաց կուլուածները՝ մանկիկ եղած է ըսելով ձախել տալով զանոնք և ըստանալով կասալարութիւնէն իրենց որոշեալ շահաբաժինները, իրենց ստրկական սուրբերը գաղանի բաշխումներով բողոքեցին հասարակութեան վրայ, յանուն գաղթական և ողջ մեռած ըլլալներն անյայտ ազգայնաց անունով անձնաւաճի սուրբը զանձնելով հասարակ ժողովուրդէն՝ անցուցին իրենց կողորդը և զեռ գործեցին այնպիսի ստրկարար ազգապաշտութիւններ, որք միայն Աստուծոյ ու իրենց զիտնալիքն է:

Իրենց այն գոյմուկտըրեան ի վարձարութիւն լեցելը հայեր, ազատութեան Ս. դատի պաշտպան հայեր, աստիք պատուանշան ստացան Սուրթանէն, և այնչափ փառնալուսն ու ժաքթ հազան, հայի զլուխ թոցնող սուրբ իրենց քովէն կ'ախցնէին, կարմիր ժապաւենը՝ բունկալութեան իրբողանքը շանով զարգարած փայլեցաւ իրենց կարմիր ճիւղին բողոքի՝ և եկաւ հանդիս յայն կարմիր մահիկը՝ իրենց սեւ կուրծքին վրայ, ուր ստատաններու և վիշապ-իմբու որջ մը դարձած էր. . . : Արդ կարելի՞ բան է որ այս սինդրո-ններ իրենց կիսազարեան հուստարմութեան վերջին հուստարմը չը բերեն մատուցանել իրենց մեծաւորին. . . : յայտարարելով անամթարար թէ՛ « մեմի դեռ պատասխան չենք անանկարգութեան իրենց արքայի » . . .

Այո՛, շատ ճիշդ է, հերթիները պատասխան սահմանադրական կոչուելու, անմեմ ջուրի ձուկեր են, ջուրին դուրս ելնելուն պէս կը սասկիւն. սախիս բնական օրինակ է:

Բաղէշի հայութեան համար, այս ճգնաժամային րոպէին իմէ կայ միութարական պարտագ մը՝ զա տեղւոյն Անդլ. հիւպատոսի փոխանորդ Ազն. Արշակ էֆ. ի Սաֆարտեանի ներկայութիւնը վայելելու բաղդաւորութիւնն է, որ սխուր պատահականութեանց պարագային չէ դադար միշտ տեղւոյն զինուորական հրամանատարի մօտ ազգու զիմուկներ ընել՝ հայոց անձը և

ինչքը պահպանելու, և շարունակ կ. Պօլսոյ դեսպանատան միջոցաւ Բ. զըրան ունիցողութիւնը հրաւիրելու թըռուտացեալ հայերու ողբալի կացութեան վրայ:

Այո՛ր՝ Արշակ էֆէնտին, որ գիտցած է բմբուկ իր պարտականութիւնն ու կոչման րարձրութիւնը, և բաղդը ունեցած է արժանանալու կուսակալութեան մը հարիւր հազարաւոր անմեղներու ու, գոհունակութեանց աղօթիցութիւնը ի գիմաց Բաղէշի հայ տարագիր գաղթականութեան՝ մեր յարգանքներ, անձնութիւններ և շոհունակութիւններ կը յայտնենք նորին ազնուութեան:

Թէ ինչ պիտի ըլլայ Բաղէշի ներկայ ցաւալի կացութեան վարձանը, հարց մ'է ստիկա, որուն ո՛ր և է լուծում ու պատասխան առաջադրելու փառքորինը ո՛չ ոքի արուած է:

ՏԱՐԱԳՐՈՒ ՊԻՒԼՍՈՒՆ

Յ. Գ. Երկու խօսք տարագրող Բաղէշիներուն: Եղբայրներ՝ Քոյրեր, մայրեր, սահմանադրութիւնն և իր ազդեցութիւնը այնչափ քիչ՝ որ Վոսփոսի արիւնց վրայ բաշխուելու միայն բաւեց: Բիւզանդիոնի խորհանդեսութիւնները թող չը շլացնեն զձեզ. դուք սխար մահկանացուներ էք, և ձեր վիճակը նկատողութեան առնելը երկրորդական կարևորութիւն ունեցող պարագայ մ'է թերեւս. մարդկային կեանքի մէջ հայպապականներ ալ սլաք են. խընդացողի քով լացող ալ սլաք է. միշտ զա՛ր բնական օրէնք է, սա տարբերութեամբ միայն որ ցաւալին է այդ՝ սեւքուն բնութիւնը ձեզի վրձնալու մէջ. . . : ՆՈՅՆ

ՄՈՒՑՈՒՄ ԳԵՐԵՉՄԱՆ ՄԸ

Արեւելքի 27 Սեպտ. 908-6910 թուոյն մէջ հետեւեալ հաստատուած կը գտնենք:

Ազատութեան շնորհման թուականն է ի վեր անցան երկու ամիսներ և այդ երկամսեայ շրջանին լրացուցանող ազատուն գրեցին ու խօսեցան, թուրք և հայ անձնութիւններու դերձանները հանդիսական թափօրներով և հոգեհանապիտաններով անխափար պատուեցան, սակայ ոչ որք անդրադարձաւ անունի մը շուրջը, որ իր կեանքի վերջին օրերը անցուց Երուսաղէմի մէջ իբրև աքսորական և Իզմիրեան Հայրիկի աքսորակից: Այդ անձը կորսոյ երբեմնի Առաջնորդ Հանգուցեալ Ղեւոնդ Եպ. Շիջմանեանն է, բանապետական սէփիւր զոհ մը՝ որ իր աչքերը փակեց արտաբանի կարիւրուն ու կապանքներուն տակ՝ նշաւակ ըլլալով միևնոյն ժամանակ քանի մը ազգասեր (՝) միաբաններու անարգանքին ու նոյն իսկ մասնաբնակ իր Եղբայրակ Աղէքսանդրի հրատարակուող (1) Արշաղոյն թերթի պարանէն լոյս տեսած « Հայոցոյց մը ցաւերը (2)» և նուն բանաստեղծական գրքոյին աւելի թարգմանող Աստուածաբան Եղիսկոպոսին « Ժամանակագրական պատմութեան » երկրորդ մասին. զոր թարգմանել յանձն առած էր, Երուսաղէմի ֆրանսական հիւպատոսի առաջարկութեան վրայ: Կը զարմանանք. թէ ինչո՞ւ չեն փնտռուիր այդ մասնաթիւնն, կամ երբ արագուտ թիւնն հեղինակները վերջեւ իրայն հարցում մը ուղղուած է « թէ ո՞վ է հանգուցեալ Ղեւոնդ Եղիսկոպոսի մասին ի՞նչ Երուսաղէմի Քիչաւ պէյ կառավարիչին օրով »:

Երուսաղէմի Օսմ. Գոմիդէի ան-

- Ծ. Ի. (1) « Արշաղոյն » միշտ Գահիրէ հրատարակուած է:
- (2) « ՏԱԻԵՐԳՔ ԶԱՅՈՒՆՆԱՅ » է գրքոյին անունը:

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԾԻՍՒՈՏԻ ԵՒ ԸՆՏԻՐ ՍԻՎԱՐԵԹՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՎԱՃ - ԷԼ - ՊԻՐԲԷ ՓՈՂՈՑ ԷՕՁՊԷՔԻՅԷ

ՍԵՓԱՎԱՆԱՏԵՐՔ

Ն. ԵՒ Ա. ՀԱՃԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ՅԱՏԿԱՆԻՇԸ ԻՐԵՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀԵԱԼ Է .

Արևելահայ ընտիր ծիսականներէ պատրաստուած թարմ սիկարէթներ անմրցելի աման դնելով ունենալու կամ վայելելու համար, ամէն անգամ և ամէն տեղերէ աւելի՛ պէտք է նախընտրել մեր վաճառատունը .

Առաջնակարգ տեսակներէ եւրոպական սիկարէթներու լուազոյն զանազանութիւնները գտնելու համար՝ հարկ չ'կայ հոս ու հոն ժամաղածառ ըլլալու . բաւական է անգամ մը անպատճառ այցելել մեր վաճառատնիւն .

Պարտական ամենաընտիր թէմպէքի ալ և ալ տեսակները բացի մեր վաճառատունէն, ուրիշ տեղերէ դնելը պարզապէս սխալի է .

Մեր վաճառատունը վերլպէս, գիներու ամսնութեամբ, տեսակներու բազմազանութեամբ ու ճոխութեամբ և ալ ամէն տեսակէտներով, և մա- նաւանդ գործածել որոշած ապրանքներուն թարմութեամբը անմրցելի է, որուն անժխտելի ապացոյցներէն մին ալ կարգուսպած եւրոպացիներէ օրրատ- օրէ մեծ քանակութեամբ և ստուար թուով եղած յանձնարարութիւններն են .

Ն. ԵՒ Ա. ՀԱՃԷԹԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ուէ անոր պարունակութիւնը .

Միաբանութենէ հրաժարելով մ'եկնելու սրտումը թերևս օգտա- կար ըլլայ այս անգամ, բայց խել- քըդ գլուխդ ժողովէ .

ԿԱՐԵՆԻՈՐ ՇԵՂՈՒՄ ՄԸ՝ յօդ- ուածին մէջ ուղարկութիւնդ գրա- ւող կէտերը չուտով և ընդարձակու- րէն լուսաբանէ՛ . ատոր փոխարէն երեք օչխար ալ նուէր պիտի զրկուի « վանքիդ » որուն պատերը քիչ ատե- նէն առատ սարգի ոտայններով պիտի պատուին, եթէ արդէն պատած չէին՝ կամ իսկապէս այդ (սրբալոյսը) իր ամբողջութեամբը սարգի ոտայն մը չէր, ուրկէ դժբաղդարար անխելք « ճանճեր » չ'անցան . . . կը կարծենք .

Հոսկէ մեկնողներուն համար տե- ղեկութիւն կուզես . Ետտեք մեկնե- ցան՝ որոնք « ձեր սրբութեան . . . » համար նուազ կարևորութիւն ունին- գիտենք . Մեզի պէտք ըլլալիքնե- րէն մէկ քանինք ալ՝ կարծիք կայ թէ՛ փախան . . . Վերադարձու- նք ալ կան . Եթէ մնալուն բան մը կայ՝ անշարժ կալուածներու պէս, այն ալ ստանձնելու են հիւն ոեծի- մէն . . . բայց յոյս կայ որ նորեւ ալ պիտի հասնին . Այնատուութիւնը և յարատեւութիւնը կը գնէ մրցանա- կը . ըստած է .

Արշալոյս ին անկախութեան , չեզոք և անկողմնակալ ուղղութեան կը հաւնի և կը գովէ ձեր սուրբ Մակարեան սրբութիւնը . Նորհակալ ենք . « Արշալոյս » ին անկախութիւ- նը - ո՛չ Պուլկարիպիւնը - տարւոյս Մարտամիսէն հռչակուեցաւ՝ առանց ցոյցերու և ծափահարութեանց . Մարտամիսը հետեւաբար Յուլիս 11 ին առաջնորդողն էր . կը հասկնա՞ն . . .

Իր չեզոք ուղղութիւնը և ան- կողմնակալ դերը պիտի պահէ միշտ որչափ ալ կարգ մը տգէտներ յար- ձակիլ ուղեն անոր վրայ և նիւթա- պէս ալ ատիկայ մեզի վնասակար ըլլայ . Կիտենք որ բարոյականը կը շահինք կոր . հոգ չէ թէ խիզներ- նուն վրայ ծանր քարեր շարելով ատոր հակառակը հաստատել փորձող- ներ ըլլան հիմակու հիմայ .

Պիտի խնդրենք ձեր « սրբու- թենէն . . . » կեղծիքը բուրրովին մէկ կողմ ձգել և նոր գնացած տե- ղերնիդ՝ ուր ընդարձակ դաշտ կայ մշակելու , օգտակար դառնալ թէ՛

տեղւոյն և չըջակայից հայ համայն- քին , և թէ մեզի՝ Ձեր առիքը նո- րանոր անդեկութիւններով . . .

« Արշալոյս » իր անկախ և անա- ջառ ուղղութեամբը , ինչպէս որ ըմբռնած և խոստովանած էք դուք , միայն ու միայն ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՆ Ժա- ուայելու հաստատուն առաջադրու- թեամբ իր քայլերը պիտի ուղղէ դէպ առաջ . Ձեզի ինկած բաժինն ալ դուք կատարեցէք . Տէ՛ք Միաբան Աբբա՛ . . .

ՄԱԽՈՒ ԳԻՐԳԵՐ

« Արշալոյս » ի տպարանին մէջ ՇԷ- րիֆ բաշայի պարտէզին դիմաց՝ կը վա- ճառուին հետեւեալ պրօշիւրները .

Ա. ՊԱՆԱՆ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԻՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԸ

Թիւ 1 Թրբուհին 50 սանթիմ « 2 Հիւլէն 50 »

Թիւ 3 պրօշիւրը թէև հրաշալիք մը բայց ինչ ինչ նկատուանքով զանց կը- նենք անունը յիշատակել կարճ ժամա- նակի մը համար . պիտի է մէկ ֆրանք . Դիմել Արշալոյսի նմրագրութեանէն զատ Հեղինակին հասցէին որ է .

Mr. A. Balian
Le Cairo

ՍԱՐԳԻՍ Յ . ԹԱՇՃԵԱՆ

Նորոգիչ կառի մեքենաներու , ֆոն- կրաֆեկտու և կազի վաճառաներու .

Տասնեկու տարիներ « Սինկըր » Ընկերութեան քով մեքենայաբարու- թեան զբաղելէ յետոյ , այժմ զինավա- ճառ Ձախարիա Գոնտատիլիուի քով պաշտօնեայ է գէնքերու և մեքենայաբ- արման ճիւղին մէջ .

Կարգ մը բարեկամ յաճախորդնե- րու խնդրանաց վրայ , պաշտօնէն դուրս ունեցած իր պարապոյ ժամերը պիտի տրամադրէ կարի մեքենաներու , ֆո- նօկրաֆեկտու , կազի վաճառաներու , նորոգութեանց և յարգարման .

Առ այժմ իրեն պէտք ունեցողնե- րը փոխանակ հոս ու հոն թափառելու՝ կրնան զիմել իր տունը Շարժ Մուհամէտ Ալի Թահթիլի Ռապէհ կրնան հարցնել նաեւ Մեծ Սրճարան Հայկականի Տնօրէն- ներուն , և դարձեալ դիւրութեան համար քարթ բոստալով մը կրնան դիմել « Ար- շալոյսի » Տպարանին . նշանակելով ի- րենց հասցէն , ֆոնդրիս անունը և Տու- նին թիւն .

Իր նորոգութեանց վարձքը պիտի ստանայ իրեն յանձնուած աշխատու- թիւնները լրանալէ և փորձեր կատար- ուելէ յետոյ .

Կարի նոր մեքենաներ ալ կը վա- ճառէ .

ՍԻՆԿԸՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԵՒ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՅԻՉ Ժ . ՆԱՅՏԻՆԿԷՐ

Պալատի փողոց . Խաչնէտարի սեփականութիւն , Պրիսթօլ Օթէլի ճիշտ դիմաց . Գաֆէ Տը Լա Պուրսի կից

Հիւր եւ ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀՆԵՐՈՒ ԲԱՂԱՔՆԵՐՈՒՆ ՄԷՉ ՄՈՍԸՃԻԻԴԵՐ ՈՒՆԻ

Աշխարհի ամենէն լուազոյն կարի մեքենաները ՍԻՆԿԸՐներն են և ասոնցմէ մինչեւ ցարդ 17,000,000 ծախուած է .

400 է աւելի վիսյակաւ եւ մեսայներով վարձատրուած , երաշխաւորեալ մեքենաներ ,

ԱՄԵՆԷՆ ՄԵՆ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄՐՅԱՆԱԿ

Փարիզի 1900 ի Տիւրքիստանի տրուեստիստիկայի մէջ ստացած է . ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԲՐՈՒՄՈՅ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԱՆԳՂՈՅ ԿԱՅԱՐԱՎԱՆ ԵՒ ԹԱԿԱՒՈՐԱԿԱՆ ԱՐԲՈՒՆԵԱՅ ԿԱՅԱՐԱՎԱՆ ԱՐԲՈՒՆԵԱՅ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ Ն . Բ . ԿՏԻՎԱԿԱՆ ՏԱՆ

Կեղծերէն զգուշանալ , ուղարկութիւն դարձնել իւրաքանչիւր մեքենայի վրայ ՍԻՆԿԸՐ յաջակցիւն

ԳԻՆ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՕԹԷԼ ՏՐԱՊԻԶՈՆ ԱՂԷԲՍԱՆԴՐԻԱ

Բանթօ, Սուգուլ Մանկաի 3 Թեթիլիք-Էլ-Բաշչանի փողոց 3 Մանկաի Մղկիթի ղեմը, Թիւ 3 Պանդուկապիտ - Մ . Կէորգեան

Կը յանձնարարուի արդոյ հա- սարակութեան և ի մասնաւորի մեր հայրենակիցներուն քաղաքին կեղ- ղոնը գտնուող և օգուէտ դիւրքով սոյն պանդուկը, ուր յաճախողները պիտի գտնեն կատարեալ մաքրու- թիւն և փութակաւ սպասարկու- թիւն .

Դիմեցէք անղամ մը և դո՛ճ պի- տի մնաք . Գիները չափաւոր են . 28-55

ՄԵՐ ԲՍԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր արտասահմանի և Եթովպիոյ բաժանորդներէն կը խնդրուի որ հա- ճին փութակաւ իրենց բաժնեկիցնե- րն , նկատելով որ տարւոյն իննեւորդ ամիսը կը թեւակոխենք .

Այսպէսով մեր յարգելի բաժա- նորդները մեզի խնայած կը լրան մա- նաւոր դիմումներու առթիւ ըլլալիք ծախքերէն և ժամաղածառութիւն- ներէ .

ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒ ՇԱՐՇ ՄՈՒՀԱՄԷՏ ԱԼԻ , ՊԱՊԷԼԻ-ԽԱԼԻ

Շարժ Մուհամէտ Ալիի ամբողջ զը- ծին վրայ եղող նպարավաճառներուն մէջ , մեր վաճառատնի միակն է որ ապրանքներու թարմութեան և մաք- րութեան չնորհիւ մնալուն դիրք մը բռնած է տարիներէ ի վեր .

Նպարեղեններու վերաբերեալ ա- մէն ինչ՝ փոքր թէ մեծ քանակութեամբ գնողներու համար , անթերի են սոյն վաճառատնի մը :

Մեր յաճախորդները գո՛՛ թողլու նպատակաւ՝ սպասելի ապրանքներու ընտրութեան և գնումին ատեն շատ խնամք և նոյն խիստ բճախողութիւն կընենք . Ուրեմն նպարեղենի վերա- բերեալ ամէն ապրանք թարմ է և մա- քուր մեր քով .

Կչիւրը , որուն համար ուրիշ շատ անգիր գանգատանաց պատճառ տուած է , մեր քով գոհունակութիւն միայն առ- թած է . վկայ մեր բազմաթիւ յաճա- խորդները , որոնք միշտ գո՛՛ մնացած են .

Ձեր տունին նպարեղենի բոլոր պէտքերուն համար դիմեցէք ի Պապ-Էլ- Խալէ՛ մեր վաճառատնիւն և չ'պիտի զղջաք .